

KIVUNHOITOLÄÄKETIETEEN ERITYISPÄTEVYYS

Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden koulutusvaatimukset

2013-2015

SisältöSivu

Erityispätevyyskoulutusvaatimukset – yleiset periaatteet ja kaikille yhteiset Koulutusvaatimukset	3
Kuulustelussa vaadittava (erikoisalasta riippumaton) yhteinen kirjallisuus	5
Anestesiologia ja tehohoito	6
Fysiatria	7
Hammaslääketiede	9
Korva- nenä- ja kurkkutaudit	10
Lastentaudit	12
Neurokirurgia	14
Neurologia	15
Ortopedia (kirurgia)	18
Psykiatria	19
Sisätaudit	21
Syöpätaudit	23
Yleislääketiede	25
Koulutuspaikat	27
Lokikirja ja tutori	28
Kuulustelu	28

ERITYISPÄTEVYYDEN KOULUTUSVAATIMUKSET – yleiset periaatteet ja kaikille yhteiset koulutusvaatimukset

Koulutuksen tavoitteet

Kivunhoitolääketieteen erityispätevyys on tarkoitettu *erikoislääkäritutkinnon suorittaneille lääkäreille ja hammaslääkäreille* jatkokoulutukseksi. Lääketieteen ja hammaslääketieteen osalta kaikki kliiniset erikoisalajat tarjoavat mahdollisuuden erityispätevyyden hankkimiseen. Koulutukseen hyväksymisen edellytyksenä on myös, että lääkäri on Suomen Lääkäriliiton jäsen ja hammaslääkäri Suomen Hammaslääkäriliiton jäsen.

Kivunhoitolääketieteen erityispätevyyskoulutuksen tavoitteena on, että erikoislääkäri / -hammaslääkäri sen suoritettuaan

- 1) on perehtynyt sekä akuutin että kroonisen kivun hoidossa tarvittavaan *teoreettiseen tietoon*
- 2) kykenee itsenäisesti *tutkimaan kipupotilaita* halliten riittävän laajasti sekä vuorovaikutuksen kipupotilaan kanssa, että erotusdiagnostiikan, pohjautuen kliiniseen tutkimukseen sekä tarkoituksenmukaiseen lisätutkimusmetodien ja konsultaatioiden käyttöön
- 3) kykenee *suunnittelemaan hoidon kokonaisuuden* tuntien eri hoitomuotojen mahdollisuudet ja rajoitukset
- 4) pystyy toimimaan oman *erikoisalansa edustajana monialaisessa kipuklinikkatyöryhmässä*
- 5) pystyy toimimaan kivunhoidon *asiantuntijana*
- 6) kykenee kivunhoidon *kehittämisen-, opetus- ja tutkimustyöhön*

Koulutuksen sisältö ja koulutuspaikat

Koulutus koostuu käytännön koulutuksesta, teoreettisesta kurssimuotoisesta koulutuksesta sekä erityispätevyyskuulustelusta.

Käytännön koulutuksen kesto on vähintään kaksi vuotta. Se tulee suorittaa pääsääntöisesti koulutusoikeudet saaneissa yksiköissä tai siten, että koulutusoikeuden saaneen yksikön erikoislääkäri / -hammaslääkäri, jolla on kivunhoitolääketieteen erityispätevyys, toimii muussa terveydenhuollon yksikössä tapahtuvan koulutuksen vastuuhenkilönä (tutorina). Yliopistosairaalan vastuulla olevaa koulutusta tulee olla vähintään kuusi kuukautta. Käytännön koulutuksesta enintään kuusi kuukautta voidaan suorittaa ulkomailla kipuklinikkapalveluna tai korvata kivun alueen tutkimustyöllä. Käytännön palvelujen osalta kunkin erityispätevyyskoulutukseen ilmoittautuneen opintosuunnitelma hyväksytään erityispätevyystoimikunnassa.

Käytännön koulutuksen aikana koulutettavan edellytetään saavan valmiudet tunnistaa ja hoitaa nosiseptiivista, neuropaattista, idiopaattista ja psykogeenista kipua. Koulutettavan tulee perehtyä myös muiden erikoisalojen tarjoamiin hoitomahdollisuuksiin niin, että hän tuntee näiden hoitomuotojen mahdollisuudet ja rajoitukset. Koulutuksen aikana koulutettavan pitää tutkia ja hoitaa ainakin 200 kipupotilasta ja ainakin puolella heistä tulisi kyseessä olla ensikäynti. Potilasmäärän karttumista seurataan lokikirjalla, jonka tarkastaa koulutustajalle nimetty tutor.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus käsittää 50 tunnin laajuisen yleisosan ja 100 tunnin laajuisen oman erikoisalalan mukaisen erityiskoulutuksen (hammaslääkäreillä teoriakoulutuksen jakautuma on 75 / 75 tuntia). Tätä koulutusta voi hankkia kotimaassa tai ulkomailla. Koulutusohjelmien aiheiden pitää oleellisilta osin liittyä kipuun. Teoreettiseksi koulutukseksi voidaan hyväksyä kipuun liittyvä vähintään kolmen tunnin mittainen koulutus ja enintään 15 tuntia/ koulutustapahtuma. Lisäksi

edellytetään ainakin yhteen kansainväliseen kipukoulutustapahtumaan osallistumista. Koulutustapahtumista pitää olla osallistumistodistus sekä kopio koulutustilaisuuden ohjelmasta. Sopivaan teoreettiseen koulutukseen osallistumisesta neuvotellaan tutorin kanssa. Erityispätevyystoimikunta toimii sekä neuvonantajana että hyväksyjänä.

Erityispätevyyskuulustelu järjestetään vähintään kerran vuodessa valtakunnallisena kuulusteluna. Erityispätevyystoimikunta nimittää kuulustelijat. Kuulusteluun erikoislääkäri voi osallistua aikaisintaan viimeisen pätevöitymisvuotensa aikana. Tenttivaatimuksina ovat kaikille erikoisaloille yhteiset kirjat ja lehdet: lehdistä kaksi viimeistä vuosikertaa sekä kouluttautujan oman erikoisalan oppikirjat ja lehdet, jotka on mainittu erikoisalakohteisissa ohjeissa.

Koulutuksen sisältövaatimukset, jotka ovat yhteisiä kaikille erikoisaloille

Alla mainitut asiasisällöt tulee jokaisen kouluttautujan hallita ainakin teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen ja koulutusvaatimuksena olevan kirjallisuuden mahdollistamassa laajuudessa. Saavutetut käytännön taidot riippuvat pätevöityjän erikoisalasta.

Kivun luokittelu ja mekanismit

- kivun luokittelu ja kivun perusmekanismit, kivun aihepiirin terminologia
- kivun patofysiologia akuutista krooniseen
- kipuaistin plastisiteetti
- kipu biopsykososiaalisena kysymyksenä
- kipu psykosomatiikan viitekehyksessä
- psykologiset ja psykiatriset erityiskysymykset

Kipu ja yhteiskunta

- kivun epidemiologia, kansanterveydelliset ja – taloudelliset vaikutukset
- kivun hoito- ja kuntoutusjärjestelmät, monialaisuuden ja hoitoketjujen periaatteet
- kiputiloihin liittyvät sosiaaliset, taloudelliset ja oikeudelliset seikat

Kipupotilaan haastattelu, vuorovaikutus potilaan kanssa

- kivun mittaaminen ja arviointimenetelmät
- kipupotilaan psykososiaalinen arviointi vastaanottotilanteessa

Potilaan somaattinen tutkiminen

- statuksen tekeminen epäiltäessä neuropaattista kipua
- toimintakyvyn arviointi
- asianmukaisten lisätutkimusten (neurofysiologiset, kuvantamis- ja laboratoriotutkimukset) ja konsultaatioiden käyttö

Kipupotilaan hoito

- kiputilojen synnymukainen hoito
- näyttöön perustuvan kivunhoidon periaatteet
- nosiseptiivisen kivun lääkehoito, kipulääkeportaatiot
- neuropaattisen kivun lääkehoito
- oheisoireiden lääkehoito
- muut kivunhoitomenetelmät (stimulaatiohoidot, fysikaaliset hoidot, blokadiit, onkologiset kivunhoitomahdollisuudet jne.)
- psykologiset hoitomenetelmät (kivun hallinta, rentoutustekniikat, hypnoosi jne.)
- palliatiivisen hoidon periaatteet

Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö eri hoidonporrastustasoilla

Lisätietoja

Ilmoittautumislomake pätevytymisohjelmaan löytyy Suomen Kivuntutkimusyhdistyksen kotisivuilta www.suomenkivuntutkimusyhdistys.fi. Kysymyksiin, jotka koskevat koulutusoikeuksien hakemista tai teoriakoulutuksen käyttökelpoisuutta kivunhoitolääketieteen erityispätevyyteen, vastaa erityispätevyystoimikunnan puheenjohtaja ylilääkäri Olavi Airaksinen (Fysiatrian osasto, KYS, PI 1777, Kuopio, olavi.airaksinen@kuh.fi). Hammaslääkäreiden erityispätevyysasioita koskeviin tiedusteluihin vastaavat ehl Tuija Teerijoki-Oksa tuija.teerijoki-oxsa@tyks.fi tai Kirsti Rautauoma, Suomen Hammaslääkäriliitto, puh. 09-622 02 540, sähköposti kirsti.rautauoma@fimnet.fi

Kuulustelussa vaadittava (erikoisalasta riippumatta) yhteinen kirjallisuus (kullakin alalla lisäksi oma vaadittava lisäkirjallisuus)

a) Kirjat (viimeisimmät painokset)

Fishman, S, Ballantyne, J, Rathmell, J: Bonica's Management of Pain. 4 th ed. Lippincott Williams and Wilkins, 2009

tai

McMahon S, Kolzenburg M (eds.): Walls and Melzack's Textbook of Pain. 5th ed. Elsevier Churchill Livingstone, 2005.

Kalso E, Haanpää M, Vainio A: Kipu. 3. painos, Kustannus Oy Duodecim.2009

Vainio A, Hietanen P: Palliativinen hoito. 2. painos, Kustannus Oy Duodecim 2004.

Matikainen E, Aro T, Huunan-Seppälä A, Kivekäs J, Kujala S, Tola S: Toimintakyky. Arviointi ja kliininen käyttö. Kustannus Oy Duodecim 2004 (alakohtaisesti soveltuvin osin).

Partanen J, Falck B, Hasan J, Jäntti U, Salmi T, Tolonen U. Kliininen neurofysiologia. Kustannus Oy Duodecim 2006. Kappale 47

b) Lehdet (tenttiä edeltävät kaksi viimeistä vuosikertaa):

Clinical Journal of Pain

European Journal of Pain

Pain

Käypä hoito-suositukset kivunhoidon osalta (www.kaypahoito.fi)

Kipuviesti

FACULTAS - toimintakyvyn arviointi (www.tela.fi)

ANESTESIOLOGIA JA TEHOHOITO

Anestesiologian ja tehohoidon (tai anestesiologian) erikoislääkäritutkinnon jälkeen lääkäri voi ilmoittautua kahden vuoden erityispätevyyskoulutukseen. Ilmoittautuminen tehdään toimikunnan sihteerille. Erityispätevyystoimikunta määrää koulutettavalle oman tutorin.

Koulutuksen tavoite

- sama kuin kaikilla erikoisaloilla (kts. s. 3-5)
- teoriakoulutus anestesiologiaan ja tehohoitoon liittyen, kokoukset ja kongressit yhteensä 100 t
- koulutettavan pitää lisäksi perehtyä käytännössä erityisesti anestesiologian alaan (anestesiologian ja tehohoidon alaan) kuuluviin hoitomenetelmiin:
 - akuutin ja kroonisen kivunhoidon farmakologinen hoito (tutor ohjaa ja kuulustelee)
 - kivunhoitoon liittyvät puudutushoidot (10 kpl, lokikirja)
 - leikkauspotilaan, mukaan lukien päiväkirurgisen potilaan, kivunhoito (20 kpl, lokikirja)
 - tehohoitopotilaan kivunhoito (10 kpl lokikirja)
 - synnytyskivun hoito (10 kpl, lokikirja)

Koulutuksen sisältö

Ajallisesti ja määrällisesti sama kuin muillakin erikoisaloilla.

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat

Cousins MC, Bridenbaugh PO (eds.). Neural blockade in clinical anesthesia & management of pain. Lippincott-Raven.

b) Lehdet (kaksi viimeistä vuosikertaa)

Acta Anaesthesiologica Scandinavica (kivun osalta)
 Anesthesiology (kivun osalta)
 Regional Anesthesia and Pain Medicine

Koulutuksen vastuhenkilöt

Pirjo Ravaska
 Kipupoliklinikka, Lapin keskussairaala

FYSIATRIA

Diagnostiikka

Tuntee ja osata soveltaa fysiatriinen tutkimusmetodiikka (sekä kliininen että avustava laboratorio, radiologis- ja kliinisyfysiologinen ja kliinisneurofysiologinen metodiikka) kipupotilaiden arvioinnissa.

Hoitomenetelmät

1. Manipulaatio- ja mobilisaatiohoidot (suoritustekniikat, indikaatiot, kontraindikaatiot, varotoimet. Tulee tuntee myös vaihtohoitojen periaatteet kuten kiropraktiikan, napropatian ja osteopatian menetelmät.
2. Injektiohoidot (indikaatiot, kontraindikaatiot ja tekninen taito pehmytkudosinjektioissa, nivelinjektioissa ja muissa injektiotekniikoissa.
3. Lääkinnällinen harjoitusterapia / muut harjoitusterapiat. Indikaatiot / kontraindikaatiot, annostelu ja käytännön toteutus.
4. Muut fysikaaliset hoitomenetelmät ja tekniikat, mekaaniset hoitomenetelmät jne.
5. Akupunktiohoidon tuntemus, indikaatiot, kontraindikaatiot, käyttö.
6. Kokonaisvaltainen laaja-alainen kuntoutustoiminta (järjestelmän tunteminen, hoitoon ohjaaminen ja hoitosuunnitelman laatiminen).
7. Kipupotilaiden tarvitsemat apuvälineet ja niiden hyödyllisyys, arviot, indikaatiot ja kontraindikaatiot.

Fysiatrian asiantuntija

1. Toimiminen kuntoutus- / kiputyöryhmässä.
2. Toimiminen viranomaistaholle (mm. lausuntojen antaminen vakuutusyhtiöille, tilasuunnitelmiin ja kehittämishankkeisiin).
3. Fysio- ja toimintateriapalvelujen tuntemus ja ohjaaminen kivunhoidon yhteydessä.
4. Koulutuksen järjestäminen ja tutkimustyö.

Muutamia keskeisiä fysiatrian alaan kuuluvia kiputiloja, painottuen tuki- ja liikuntaelin-sairauksiin

- selkäsairaudet
- niska-hartiaseudun sairaudet
- artroosi
- osteoporoosi
- fibromyalgia ja reumasairaudet
- amputaatioon liittyvät kiputilat
- selkäydinvammaan liittyvät kiputilat
- aivohalvaukseen liittyvät kiputilat
- traumojen yhteyteen liittyvät kiputilat (mm. whiplash – vamma, pehmytkudosvamma, liikunta- ja urheiluvammat, yksittäiset hermoleesiot jne.)
- hermovaurioihin liittyvät kiputilat

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat (sovitaan tutorin kanssa)

b) Lehdet

Fysiatrian erikoislääkärin kuulustelulukemistoon kuuluu seuraavien lehtien kaksi viimeistä vuosikertaa:

Journal of Musculoskeletal Pain

Spine (soveltuvin osin)

Archives of Physical and Rehabilitation Medicine (soveltuvin osin)

Journal of Rehabilitation Medicine (soveltuvin osin).

Koulutuksen vastuuhenkilöt

Olavi Airaksinen

Fysiatrian osasto, KYS

HAMMASLÄÄKETIEDE

Kouluttautuja perehtyy hammaslääketieteen alueen kivunhoidon erityiskysymyksiin pääsääntöisesti potilastapausten kautta ja tutorin kanssa käytyjen opetuskeskustelujen ja kirjallisuuden avulla sekä osallistumalla aihealueen jatkokoulutuskursseille.

Teoreettisessa koulutuksessa pääpaino on kasvojen alueen ja spesifisten hammaslääketieteellisten kipuongelmien diagnostiikassa ja hoidossa.

Alla mainituista aiheista kriteerit, oirekuvat, tarvittavat spesifit diagnostiset menetelmät (kuten kliinisen neurofysiologian menetelmät, kuvantamistutkimukset), patofysiologia, kiputilan kokonaisvaltainen arvio sekä hoitomahdollisuudet

- pulpaperäiset kivut, hypersensitiivinen hammasoireilu
- postoperatiiviset ja traumaattiset kivut
- leukaluiden patologiaan liittyvät kivut
- muut nosiseptiiviset syyt kasvokivuille
- puremalihaskivut
- purentaelinperäinen päänsärky
- leukanivelperäiset kivut
- neuropaattiset kasvokivut (trigeminusneuralgia, neuropaattiset kivut, perifeeristen hermovammojen aiheuttamat kivut)
- vaskulaariset kasvokivut
- atyyppinen kasvokipu
- suun limakalvon kivut, erityisesti suupoltekipu
- krooninen kipuoireisto
- suun alueen syöpäkipu

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat

1. Sharav Y, Benoliel R (eds.) Orofacial Pain and Headache. Mosby Elsevier 2008.
2. Türp J, Sommer C, Hugger A (eds.) The Puzzle of Orofacial Pain. Integrating research into clinical management. Karger 2007.
3. Therapia Odontologica: Kipuosio, viimeisin painos.
4. Partanen J, Falck B, Hasan J, Jäntti V, Salmi T, Tolonen U. Kliininen neurofysiologia, Duodecim, 2006. Kappale 44

b) Lehdet (tenttiä edeltävät kaksi viimeistä vuosikertaa)

Journal of Orofacial Pain

Koulutuksen vastuhenkilöt

Tuija Teerijoki-Oksa

Suu- ja leukasairauksien klinikka, TYKS

KORVA-NENÄ- JA KURKKUTAUDIT

Tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on, että kivunhoidon erityispätevyuden suorittuaan koulutettu

- hallitsee erikoisalaan kuuluvat diagnostiset menetelmät
- pystyy laatimaan kivunhoidon hoito- ja kuntoutussuunnitelman
- pystyy toimimaan kuntoutustyöryhmän vastaavana
- hallitsee erityisalaan liittyvät ennalta ehkäisevät toimenpiteet
- pystyy toimimaan asiantuntijana kivunhoidon erityiskysymyksissä reuna-alojen työryhmissä
- pystyy arvioimaan hoito- ja kuntoutustuloksia tieteellisin menetelmin
- pystyy osallistumaan kivunhoidon kehittämiseen ja suunnitteluun

Koulutuspaikat

Koulutuspaikkana hyväksytään yliopistosairaalan yksikkö, jossa vastuuhenkilönä ja kouluttajana toimii dosentin pätevyyden omaava kivunhoidon erikoislääkäri tai vastaavan pätevyyden omaava lääkäri. Tällä hetkellä koulutuksesta vastaa dos. osastonylilääkäri Aki Hietaharju, jolla on asianomainen kouluttajan pätevyys.

Koulutuksen rakenne ja sisältö

Käytännön palvelut:

- vähintään 1-1,5 vuotta kokopäivätoimista palvelua yliopistosairaalan kivunhoidon yksikössä tai vastaavassa erikseen sovittavassa yksikössä. Koulutuksen aikana koulutettavan pitää tutkia ja hoitaa ainakin 200 kipupotilasta, ja ainakin puolella heistä tulisi kyseessä olla ensikäynti
- 6 kk kokopäivätoimista palvelua neurofysiologian, neurologian, palliatiivisen lääketieteen, neurokirurgian, tai hammaslääketieteen yksikössä, tai vastaavassa kivunhoitoa vaativassa yksikössä.

Toimipaikkakoulutus:

- kipupoliklinikan toimipaikkakoulutustilaisuudet
- kuntoutustyöryhmäneuvottelut
- konsultaationeuvottelut kivunhoidon erityiskysymyksissä neurofysiologian lastenneurologian, aikuisneurologian, psykiatrian ja neurokirurgian konsultanttien kanssa
- kivunhoidossa apuvälinekoulutustilaisuudet

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee olla vähintään 100 tuntia joista 50 ns. yleiskoulutusta. Tällaiseksi hyväksytään koulutustilaisuudet, joiden järjestäjänä toimii esim.:

- Suomen Kivuntutkimusyhdistys
- Suomen kliinisen neurofysiologian yhdistys
- Suomen Korvalääkäriyhdistys

- Scandianavian Association for Study of Pain (SASP)
- European Federation of Chapters of the International Association for the Study of Pain (EFIC)
- International Association for Study of Pain. (IASP)

Kouluttajan suostumuksella myös muita yliopistojen, kotimaisten, ulkomaisten tai kansainvälisten yhdistysten järjestämiä kivunhoidon alaan liittyviä koulutustilaisuuksia voidaan hyväksyä.

Koulutuksen tuntimäärineen hyväksyy koulutuksen vastuhenkilö.

Kuulustelu

Kivunhoidon yliopistollisen lisäpätevyyden koulutuksen vastuhenkilön valitsema pätevyystoimikunta nimeää kaksi dosentin pätevyyden omaavaa kuulustelijaa. Kuulusteluissa vaaditaan tiedot seuraavista oppikirjoista ja seuraavien aikakauslehtien kahdesta viime vuosikerrasta:

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

Kirjat (viimeisin painos)

- Edvinsson L. Migraine & Headache Pathophysiology, Martin Duniz, 1999. 175 p.
- Gleeson M (ed): Scott-Brown's Otorhinolaryngology: Head and Neck Surgery. Seventh Ed. Hodder Arnold 2008, Kipua koskevat kappaleet.
- Cooper B, Lucente E: Management of Facial, Head and Neck Pain. Saunders company 1989 345 p.
- Laskin D, Greene C, Hylander W (eds.): Temporomandibular disorders. An evidence based approach to diagnosis and treatment. Quintessence Publishing, 2006.
- Cervero F, Jensen T. (eds.): Pain, Vol 81: Handbook of Clinical Neurology, (Eds.) Elsevier 2006 (ss. 573-608).
- Partanen J, Falck B, Hasan J, Jäntti U, Salmi T, Tolonen U. Kliininen neurofysiologia. Kustannus Oy Duodecim 2006. Pään alueen tutkimukset (ss. 564-579)
- Jääskeläinen S. Clinical neurophysiology and quantitative sensory testing in the investigation of orofacial pain and sensory function. J Orofac Pain 2004;18:85-107.

Lehdet (kolme viimeistä vuosikertaa)

1. Pain

Koulutuksen vastuhenkilöt

Ilmari Pyykkö
Aki Hietaharju, TAYS

LASTENTAUDIT

Kivunhoidon pediatriksen koulutuksen tavoitteena on, että erikoislääkäri sen suoritettuaan ymmärtää lasten kivun kokemisen moninaisuuden ja hallitsee kivun arvioinnin menetelmät ja kivun hoidon. Tämä koulutusohjelma on suunniteltu toteutettavaksi HYKS:n Lasten ja nuorten sairaalassa, mutta soveltuvin osin se voidaan toteuttaa muissakin yliopistoklinikoissa.

Tavoitteena on omaksua seuraavat tiedot, taidot ja asenteet:

1. Tiedot

- 10 tuntia teoreettista koulutusta, joka koostuu aiheeseen liittyvistä koulutustilaisuuksista, itse pitämistä esitelmistä tai seminaareista Lasten ja nuorten sairaalassa
- alan kirjallisuutta
- lasten kivun arvioinnin menetelmät (vastasyntyneen pisteytysjärjestelmät, VAS jne.)
- lasten akuutin ja kroonisen kivun luonteen erot
- lasten kivun farmakologinen hoito
- lasten kivun ei-farmakologinen lieventäminen

2. Taidot

- kivun arvioinnin menetelmien käyttäminen (vastasyntyneen ja vanhemman lapsen kivun toteaminen)
- toimenpidekivun hoito
- epiduraalikatetrin asettaminen
- PCA (patient controlled analgesia, ”kipupumppu”) – laitteen ohjelmointi

3. Asenteet

- perhekeskeinen työskentely
- osallistuminen moniammatilliseen työryhmään

Koulutuksen sisältö (3 kk koulutus)

a. Lasten ja nuorten sairaalan kipupoliklinikka (3 kk ja koulutusjakson aikana)

- vastaanotto 1 aamupäivä / viikko: potilaiden tutkiminen, hoidon suunnittelu kouluttajan opastuksella
- kivunhoidon sairaanhoitajan konsultti osastojen kivun hoidossa

b. Neonatologinen osa (n. 2 viikkoa)

- vastasyntyneiden kivun arviointi
- näytteenottokivun lieventäminen (vastasyntyneiden valvontayksikkö ja teho-osasto)
- pitkäaikaisen kivun hoito (vastasyntyneiden teho-osasto)
- moniammatillinen ryhmätyöskentely

c. Lastenkirurginen osa (n. 2 viikkoa)

- päiväkirurgiseen toimintaan osallistuminen, kivunhoidon suunnittelu kotiin
- päivystyspoliklinikan kivun hoito

d. Anestesiologian ja tehohoidon osa (n. 2 viikkoa)

- lasten anestesiati, postoperatiivisen kivun hoidon suunnittelu (leikkaussali)
- tehohoidettavien lasten kivun arviointi ja hoito (teho-osasto)

e. Lasten onkologian osa (n. 2 viikkoa)

- syöpäkivun tutkiminen ja hoito: toimenpiteestä, taudista ja hoidosta johtuva kipu (os. K10)
- terminaalikivun hoito

f. Lastenneurologian osa (n. 2 viikkoa)

- päänsäryn ja muiden neurologisten kiputilanteiden tutkiminen ja hoito (Lastenlinnan sairaala)
- aivojen rakenteen ja toiminnan tutkimusmenetelmät (yhteiskokouksiin osallistuminen).

Kolmen kuukauden pediatriinen kivunhoidon koulutusosio on tarkoitettu erikoislääkäreille, joiden erikoisala on muu kuin lastentaudit, lastenkirurgia, lasten anestesiologia ja lastenneurologia. Mikäli erikoisala on jokin edellä mainituista, suositellaan erityiskoulutusosion kestoksi ainakin yhdeksän kuukautta siten, että eri osien pituus suunnitellaan yksilöllisesti. Pätevyysvaatimusten mukaan teoreettinen koulutus on silloin oman spesialiteetin mukainen erityiskoulutus (100 tuntia, erityisosa).

Koulutuksen tarkempi sisältö suunnitellaan yhdessä kouluttajan (tutorin) kanssa. Koulutusprosessia, opetuksen ja koulutusympäristön tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan portfolion ja palautekeskustelujen avulla (jokaisen osan jälkeen ja vähintään kerran kuukaudessa).

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat

Behrman RE (toim.): Nelson textbook of pediatrics. Saunders.
Kiviranta, Järvinen (toim.): Ortopedia, Kandidaattikustannus Oy, 2012
Yearbook of pediatrics (kaksi viimeisintä vuosikertaa).

b) Lehdet

Pediatrics (soveltuvin osin)
Journal of Pediatrics (soveltuvin osin)
Acta Paediatrica (soveltuvin osin)
Journal of Clinical Oncology
Medical and Pediatric Oncology

Koulutuksen vastuhenkilöt

Pentti Kallio (lastenkirurgia)
Ulla Pihkala (pediatria/syöpätaudit)
Helena Pihko (lastenneurologia)
Jukka Pouttu (lasten anestesiologia), HYKS lasten ja nuorten sairaala

NEUROKIRURGIA

Neurokirurgian erikoislääkäriin tutkinnon suorittaneen Suomen lääkäriliiton jäsen voi ilmoittautua kivunhoidon erityispätevyyskoulutukseen. Erityispätevyystoimikunta määrää koulutettavalle tutorin, jonka ohjauksessa kivunhoidon erityispätevyys voi suorittaa kahden vuoden aikana.

Kivunhoitoon eri erikoisaloilla pätevyillä erikoislääkäreillä on yhteinen yleiskoulutus (s. 3-5), johon kuuluu sekä teoreettista koulutusta että käytännön potilastyötä, joka järjestetään yliopistosairaaloiden moniammatillisissa kipuklinikoissa.

Erikoisalakohdainen koulutus tapahtuu tutorin ohjauksessa. Tarkoituksena on perehtyä potilastyössä mahdollisuuksiin hoitaa kipua neurokirurgisilla toimenpiteillä, oppia tuntemaan hoitoon valinnan kriteerit, eri hoitomuotojen indikaatiot ja kontraindikaatiot sekä käytännössä perehtyä kivun hoitoon tähtääviin stimulaatio- ja ablatiivisiin toimenpiteisiin. Koulutettava osallistuu myös neurokirurgina kipuklinikan monialameetingeihin.

Teoriaopetus perustuu paitsi potilastapausten myötä tulevaan kokemukseen, myös kirjallisuuteen syventymiseen ja tutorin kanssa käytyihin opetuskeskusteluihin. Kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia yhteensä 150 tuntia. Tästä kaikille erikoisaloille yhteistä 50 tuntia, erikoisalan mukaista 100 tuntia. Koulutusta kotimaassa järjestetään rajoitetusti eli pääosin kurssimuotoinen koulutus tulee käytännössä hankittavaksi ulkomailla (kongresseissa ym:ssa koulutustilaisuuksissa). Koulutusohjelmien aiheen tulee liittyä kivunhoitoon ja osallistumisesta pitää esittää todistus sekä kopio koulutustilaisuuden ohjelmasta.

Erityispätevyystoimikunta järjestää kerran vuodessa valtakunnallisen kuulustelun. Kirjallisen kuulustelun voi suorittaa viimeisen pätevyysvuotensa aikana tai sen jälkeen.

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat

Wilkins RH, Rengachary SS (eds.). Neurosurgery. McGraw-Hill, uusin painos soveltuvin osin.

Advances and technical standards in neurosurgery. Springer, New York, 4 viimeistä volyymia soveltuvin osin.

b) Lehdet (2 viimeistä vuosikertaa soveltuvin osin)

Journal of Neurosurgery
Spine

Koulutuksen vastuhenkilöt

Esa-Pekka Pälvimäki
Neurokirurgian klinikka, HUS

NEUROLOGIA

Pääsääntöisesti perehtyneisyyden saaminen perustuu potilastapausten kautta tulleeseen kokemukseen, mutta mikäli lokikirjan mukaan alla mainitut aiheet eivät tule tutuiksi potilasaineksen kautta, perehtyneisyys hankitaan kirjallisuuden ja tutorin kanssa käytyjen opetuskeskustelujen avulla.

Tarvittava teoriakoulutus hankitaan kotimaisissa ja ulkomaisissa koulutustilaisuuksissa, joista pitää olla osallistumistodistus.

Neurologisten lisätutkimusten mahdollisuudet ja rajoitukset kipudiagnostiikassa

- kliinisen neurofysiologian tutkimukset
- kvantitatiiviset tuntokynnysmittaukset
- neurokuvantaminen

Alla mainituista aiheista kriteerit, oirekuvat, patofysiologia, hoitomahdollisuudet

Pään alueen kiputilat ja kipusyndroomat

- migreeni ja muut vaskulaariset säryt
- tensiopäänsärky, niskaperäinen päänsärky
- pään alueen idiopaattiset neuralgiat
- harvinaiset päänsärkysyndroomat (IHS:n luokitus ja kriteerit)
- pään alueen sekundaariset neuropaattiset kiputilat
- nosiseptiiviset syyt kasvokivuille ja päänsäryille

Rangan alueen kiputilat

- kervikaali-, torakaali-, lumbosakraalialueen diskusprolapsit
- prolapsin tai muun syyn jälkeisen radikulaariset neuropaattiset kiputilat
- selkävun erotusdiagnoosiikka ja hoitosuosituksukset

Viskeraalialueen kiputilat; syynmukaisen erotusdiagnoosiikan perusteet ja oireenmukaiset hoitomahdollisuudet

Urogenitaalialueen kiputilat

Sentraaliset neuropaattiset kiputilat; mekanismit, oheisongelmat ja niiden hoidon merkitys oirehallinnassa etenkin central post stroke pain, MS ja kipu, selkäydinvammat ja kipu

Vyöruusukipu

Polyneuropatia-potilaan kipuongelmat

Perifeeristen hermovammojen aiheuttamat kiputilat (tyypilliset oirekuvat)

Harvinaiset neurologisia oireita ja kipuja aiheuttavat metaboliset taudit. Neurotoksikologia.

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat (viimeisimmät painokset)

Cervero F and Jensen T.S. eds. Handbook of Clinical Neurology, Volume 81, 3rd series, Pain.

Wall PD, Melzack R. Textbook of pain. Churchill Livingstone.

b) Tärkeät artikkelit

Attal N, Cruccu G, Baron R, Haanpää M, Hansson P, Jensen TS, Nurmikko T. EFNS guidelines on the pharmacological treatment of neuropathic pain: 2010 revision. *Eur J Neurol* 2010;17:1113-e88.

Attal N, Cruccu G, Haanpää M, Hansson P, Jensen TS, Nurmikko T, Sampaio C, Sindrup S, Wiffen P, EFNS Task Force. EFNS guidelines on pharmacological treatment of neuropathic pain. *Eur J Neurol* 2006;13:1153-69.

Cruccu G, Anand P, Attal N, Garcia-Larrea L, Haanpää M, Jorum E, Serra J, Jensen T. EFNS guidelines on neuropathic pain assessment. *Eur J Neurol* 2004;11:153-162.

Cruccu G, Sommer C, Anand P, Attal N, Baron R, Garcia-Larrea L, Haanpää M, Jensen TS, Serra J, Treede RD. EFNS guidelines on neuropathic pain assessment: revised 2009. *Eur J Neurol* 2010;17:1010-8.

Dworkin RH, O'Connor AB, Audette J, Baron R, Gourlay GK, Haanpää ML, Kent JL, Krane EJ, Lebel AA, Levy RM, Mackey SC, Mayer J, Miaskowski C, Raja SN, Rice AS, Schmader KE, Stacey B, Stanos S, Treede RD, Turk DC, Walco GA, Wells CD. Recommendations for the pharmacological management of neuropathic pain: an overview and literature update. *Mayo Clin Proc* 2010;85(3 Suppl):S3-14.

Finnerup NB, Sindrup SH, Jensen TS. The evidence for pharmacological treatment of neuropathic pain. *Pain*. 2010;150:573-81.

Haanpää M, Attal N, Backonja M, Baron R, Bennett M, Bouhassira D, Cruccu G, Hansson P, Haythornthwaite J, Iannetti G, Jensen T, Kauppila T, Nurmikko T, Rice A, Rowbotham M, Serra J, Sommer C, Smith B, Treede R-F. NeuPSIG guidelines on neuropathic pain assessment. *Pain* 2011;152:14-27.

Haanpää M, Backonja M, Bennett M, Bouhassira D, Cruccu G, Hansson P, Jensen T, Kauppila T, Rice A, Smith BH, Treede R, Baron R. Assessment of neuropathic pain in primary care. *Am J Med* 2009;122 (10 Suppl):S13-21.

Haanpää ML, Gourlay GK, Kent JL, Miaskowski C, Raja SN, Schmader KE, Wells CD. Treatment considerations for patients with neuropathic pain and other medical comorbidities. *Mayo Clin Proc* 2010;85(3 Suppl):S15-25.

Jensen TS, Baron R, Haanpää M, Kalso E, Loeser JD, Rice AS, Treede RD. A new definition of neuropathic pain. *Pain* 2011;152:2204-5.

Schmader KE, Baron R, Haanpää ML, Mayer J, O'Connor AB, Rice AS, Stacey B. Treatment considerations for elderly and frail patients with neuropathic pain. *Mayo Clin Proc* 2010;(3 Suppl):S26-32.

Walco GA, Dworkin RH, Krane EJ, LeBel AA, Treede RD. Neuropathic pain in children: Special considerations. *Mayo Clin Proc*. 2010;85(3 Suppl):S33-41.

c) **Lehdet** (tenttiä edeltävät kaksi viimeistä vuosikertaa)

Neurologian alan lehdet (soveltuvin osin):

Brain

Neurology

Lancet Neurology

Koulutuksen vastuuhenkilöt

Aki Hietaharju,

Neurologian klinikka, TAYS

ORTOPEDIA

Koulutuksen yleistavoitteena on perehdyttää ortopedi tunnistamaan tukirankaperäisen kivun erityispiirteet ja suunnittelemaan löydösten ja tutkimustulosten perusteella adekvaatti hoito. Kliininen kokemus (3 v el) on se perusta, jolle ortopedin kivunhoidon erityispätevyys rakentuu.

Teoreettinen koulutus painottuu lanne- ja kaularangan sekä suurten nivelten (lonkka-, polvi-, nilkka-, jalka- ja kyynärnivelten) kipuoireitten diagnostiikan ja hoidon hallintaan. Degeneraatiokivun erottaminen systeemisairauksien (esim. reuma) aiheuttamista oireista on tavoite.

Kivunhoitoon orientoituneen ortopedin tietotaidoille erityinen vaatimus on kyky ohjata potilas adekvaattiin jatkohoitoon niissä tilanteissa, joissa leikkaushoidoista ei ole hyötyä. Lisäksi on välttämätöntä omata valmiudet tiimitoimintaan (esimerkkinä selkätyöryhmät) eli kyky toimia ryhmässä potilaan parhaaksi. Erityisesti reumatologi-fysiatri-ortopedi ketjussa on kyettävä toimimaan.

Oheisen luettelon mukaisista ongelmista on hallittava patofysiologia, oirekuvat, spesifit diagnostiset menetelmät, diagnoosin kriteerit, kiputilan kokonaisvaltainen arvio ja hoito

- lanneselän kiputilat
- niska-hartia-lonkkaseudun kiputilat
- lonkan ja nivusseudun kiputilat
- polven kiputilat
- rintakehän sidekudosperäiset kiputilat
- nilkan ja jalkaterän kiputilat

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset.

a) Kirjat

Weinstein SL, Buchwalter JA. Turek's Orthopaedics. Lippincott & Williams Wilkins 2005.

Rokkanen P. ym. Ortopedia. Käytännön ortopediaa 2. Gummeruksen kirjapaino.

b) Lehdet

Clinical Journal of Pain

Spine

Acta Ortop Scand

J Am Sport Med

Clin Orthop

J Bone Joint Surg (A vol et B vol)

Koulutuksen vastuuhenkilöt

Hannu Miettinen

Kirurgian klinikka, KYS

PSYKIATRIA

Yleistä

Psykiatrian (aikuispsykiatria) erikoislääkäritutkinnon jälkeen lääkäri voi ilmoittautua kahden vuoden kivunhoidon erityispätevyyskoulutukseen. Erityispätevyystoimikunta määrää koulutettavalle tutorin.

Koulutuksen tavoite

1. On perehtynyt sekä akuutin että kroonisen kivun hoidossa tarvittavaan teoreettiseen tietoon.
2. Kykenee itsenäisesti tutkimaan kipupotilaita psykiatrisen viitekehyksen mukaisesti.
3. Kykenee itsenäisesti hoitamaan kipupotilaita psykiatrisen viitekehyksen mukaisesti.
4. Kykenee itsenäisesti arvioimaan kipupotilaan tarvitsemien muiden erikoisalojen konsultaatiotarpeen.
5. Pystyy toimimaan oman erikoisalansa edustajana monialaisessa kiputyöryhmässä.
6. Pystyy toimimaan kivunhoidon asiantuntijana.
7. Kykenee itsenäisesti toimimaan kivunhoidon kehittämis-, opetus- ja tutkimustyössä.

Koulutus

A. Käytännön osa

Kahden vuoden työskentely koulutusosoikeudet saaneissa yksiköissä keskus- tai yliopistosairaalassa, kuitenkin vähintään kuusi kuukautta yliopistosairaalassa. Työhön pitää sisältyä kipupotilaan psykoterapeuttista hoitokokemusta niin lyhytterapiasta kuin pitkäaikaisesta terapiastakin. Psykoterapiaan pitää liittyä asianmukainen työnohjaus. Osa käytännön työskentelystä voidaan korvata kipupoliklinikkapalvelulla ulkomailla (maksimi yksi vuosi) tai kivun aihepiiriin kuuluvalla tutkimustyöllä (maksimi kuusi kuukautta). Korvaavien palvelujen kelpoisuudesta päättää kivunhoidon erityispätevyystoimikunta.

B. Teoreettinen osa

Yhteensä teoreettista koulutusta 150 tuntia, joista kaikille aloille yhteistä 50 tuntia ja erikoisalan mukaista koulutusta 100 tuntia. Teoriakoulutus hankitaan kotimaisista ja kansainvälisistä koulutustilaisuuksista (osallistumistodistus).

Jos koulutettavalla on yleissairaalapsykiatrian erikoispätevyys, voidaan edellä kohdissa A ja B esitetyistä koulutusvolyymeistä osa hyvittää. Hyvityksen määrän päättää kivunhoidon erityispätevyystoimikunta.

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Lehdet

Seuraavista kipua koskevat artikkelit (tenttiä edeltävät kaksi viimeistä vuosikertaa).

Journal of Psychosomatic Research

Psychosomatic Medicine

Psychotherapy and Psychosomatics

Koulutuksen vastuhenkilöt

Jaakko Leskinen

Psykiatrian klinikka, TAYS

SISÄTAUDIT

Sisätautien kivunhoidon erityispätevyys on lääketieteen erikoisala, joka keskittyy eri elinjärjestelmistä peräisin olevien akuuttien tai kroonisten kipujen aiheuttamien oireiden ja toiminnallisten häiriöiden diagnosointiin ja hoitoon eikä sitä tietosisältönsä puolesta voida erottaa muiden erikoisalojen kivunhoidon erityispätevyyksistä.

Kouluttautuja perehtyy sisätautien erikoisalan (endokrinologia, sisätautien gastroenterologia, infektiotaudit, kardiologia, kliininen hematologia, nefrologia, reumatologia) kivunhoidon erityiskysymyksiin pääsääntöisesti potilastapausten välityksellä, mutta myös tutorin kanssa käytävien opetuskeskustelujen, kirjallisuutta tai muuta opetusmateriaalia hyödyntäen sekä osallistumalla aihealueen koulutustapahtumiin.

Vaikka sekä käytännön että teoreettisen koulutuksen pääpaino kohdentuu kouluttautujan oman erikoisalan kipupotilaiden tutkimukseen ja hoitoon, kouluttautujan on opittava laajemminkin tuntemaan erikoistutkimusten (laboratorio, neurofysiologia, kuvantaminen, invasiiviset tutkimukset) mahdollisuudet sekä rajoitukset kiputilojen ja oireyhtymien diagnostiikassa.

Kiputilojen diagnostiikkaa ja hoitoa lähestytään hoitohyötyisyyden näkökulmasta (kuratiivisesti, etiologian mukaisesti, patogeneesin mukaisesti, oirejohtoisesti hoidettavat kiputilat) sekä muiden terveydenhuollon ammattilaisten erityisosaamista hyödyntäen.

Erikoisalakohteisesti kouluttautujalta hallittavaksi vaadittavien kipuaiheiden yksityiskohtaiset kohteet vaihtelevat. Kaikilla erikoisaloilla perehdytään kudოსvauriosta hälyttävään kipuun (nosiseptio) ja hermokudoksen vauriosta johtuviin kiputiloihin (neuropatia), mutta myös huonommin selvitettyä sympaattisen hermoston ylläpitämisen kivun (esim. monimuotoinen paikallinen kipuoireyhtymä) ja keskushermoston herkistymisestä johtuvan idiopaattisen kivun (esim. fibromyalgia) diagnostiikka ja tutkimukseen perustuvat hoitomahdollisuudet käsitellään.

Yksityiskohtainen aihealue selvitetään kouluttautujalle koulutuksen alussa.

Erikoisalaan liittyvä teoreettinen koulutus hankitaan kotimaisista ja kansainvälisistä koulutustilaisuuksista (osallistumistodistus).

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus (viimeisimmät painokset ja lehdistä kaksi viimeistä vuosikertaa)

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat

Sisätautien erikoisalojen suomenkieliset oppikirjat kipua käsitteleviltä osin.

Pisetsky DS, Bradley L (eds.). Pain management in the rheumatic diseases. Rheumatic Dis Clin NA 1999;25:1-256 (reumatologian alan kivunhoidon erityispätevyyteen).

b) Lehdet

Soveltuvien osien:
Suomen Lääkärilehti

Duodecim
Finska Läkaresällskapetets Handlingar
New England Journal of Medicine
Lancet
British Medical Journal

Koulutuksen vastuuhenkilöt

Markku Kauppi
Pekka Hannonen
Sisätautien osasto, Keski-Suomen keskussairaala

SYÖPÄTAUDIT

Vaadittavan perehtyneisyyden saavuttaminen alla mainittavista erityisalueista perustuu tutkittujen ja hoidettujen potilastapausten kautta tulleeseen kokemukseen. Niitä osin kun aiheet eivät tule kliinisessä työskentelyssä riittävästi esille, tulee perehtyneisyys hankkia kouluttajan kanssa käytyjen keskusteluiden, kirjallisuuden ja jatkokoulutustilaisuuksien kautta.

Yleiset tavoitteet

Koulutettava tuntee syöpäpotilaan kivun ongelmakentän laajuuden, psykosomaattiset ja psykososiaaliset ja hengelliset ulottuvuudet.

Koulutettava kykenee arvioimaan kivun liittymisen todettuun perustautiin ja suunnittelemaan, ohjaamaan ja toteuttamaan kivun hallintaan tähtäävät toimenpiteet – osana potilaan kokonaistilannetta.

Koulutettava osaa arvioida ja toteuttaa kivunhoidon osana palliatiivisen hoidon kokonaisuutta ja saattohoidossa.

Koulutettava tuntee syövän hoitoihin liittyvät ja niiden aiheuttamat kiputilat ja niiden ehkäisemisen mahdollisuudet.

Koulutettava hallitsee sädehoidon, myös isotooppihoitojen ja syövän lääkehoitojen käytön kivun hoidossa.

Koulutettava kykenee ohjaamaan ja toteuttamaan syöpäkipupotilaan hoidon siten, että hoidon jatkuvuus ja seuranta tulee huomioiduksi potilaan, omaisten perus- ja erikoissairaanhoidon tasolla.

Alla mainituista aiheista on tunnettava patofysiologia, diagnostiset kriteerit, oirekuvat, tarvittavat diagnostiset menetelmät, kiputilan kokonaisvaltainen arvio, hoitomahdollisuudet ja niiden toteuttaminen, mahdollisuudet ehkäistä kiputilojen synty / kroonistuminen ja kivunhoidon kiireellisyyden arviointi (päivystysluonteisten toimenpiteiden tarve).

Syövästä johtuvat kiputilat:

- syövän kudosisvaasion aiheuttama kipu
- syöpään liittyvän inflammation, nekroosin, infektion aiheuttama kipu
- elinkompressioiden aiheuttama kipu
- parenkyymielimen kapselivenytyksen aiheuttama kipu
- verisuonten tukkeutumisesta aiheutuva kipu
- onton elimen tukoksesta aiheutuva kipu
- luustometastaasien aiheuttama kipu
- patologinen murtuma
- nikamakompressio – selkäydinkompressio
- hermo / pleksus kompressiosta / infiltraatiosta aiheutuva kipu
- kallon sisäisen paineen nousuun liittyvä kipu
- vena cava superior –oireyhtymä
- syövän aiheuttamat ulseraatiot, fistelit
- malignit effuusiot, karsinoosit (pleuriitit, perikardiitit, meningiitit, peritoniitit)

Syövän hoitoon liittyvät ja niiden aiheuttamat kiputilat:

- polyneuropatiat
- hermopleksusvauriot
- sädehoidon aiheuttamat fibroosit
- syövän lääkehoitoin liittyvät kiputilat
- postherpeettiset neuralgiat
- kirurgisten hoitojen jälkeiset kiputilat

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat

Perez CA. Principles and Practice of Radiation Oncology, Lippincott: kappaleet

- Palliation of brain and spinal cord metastases
- Palliation of bone metastases
- Palliation of visceral recurrences and metastases
- Pain management
- Supportive care and quality of life in radiation oncology

DeVita VT Jr, Hellman S, Rosenberg SA. Cancer, Principles & Practice of Oncology, Lippincott: kappaleet

- Oncologic emergencies
- Treatment of metastatic cancer
- Adverce effects of treatment
- Supportive care and quality of life
- Rehabilitation of the cancer patient

b) Lehdet

Supportive Care in Cancer

Journal of pain and Symptom Management

Koulutuksen vastuuhenkilöt

Tiina Saarto

Syöpätautien klinikka, HUS

YLEISLÄÄKETIEDE

Yleislääketieteen alan erityisvaatimukset

Pääsääntöisesti perehtyneisyyden osoittaminen perustuu potilastapausten kautta tulleeseen kokemukseen, mutta mikäli lokikirjan mukaan alla mainitut aiheet eivät tule tutuiksi potilasaineiden kautta, perehtyneisyys hankitaan kirjallisuuden ja tutorin kanssa käytyjen opetuskeskustelujen avulla.

Teoreettisessa ja käytännön koulutuksessa pääpaino on perusterveydenhuollossa tapahtuvassa kipupotilaiden diagnostiikassa ja hoidossa sekä yhteistyössä muiden perusterveydenhuollon asiantuntijoiden ja erikoissairaanhoidon asiantuntijoiden kanssa.

Erikoisalan teorettinen koulutus hankitaan kansallisista ja kansainvälisistä koulutustilaisuuksista (osallistumistodistus).

Erityisasiat ja -aiheet

Kipupotilaiden hoitomallit ja –järjestelmät perusterveydenhuollossa, hoidon porrastus. Hoidon jatkuvuuden ja potilas-lääkärisuhteen merkitys kipupotilaiden hoidossa.

Alla mainituista aiheista kriteerit, oirekuvat, patofysiologia ja hoitomahdollisuudet perusterveydenhuollossa.

Tuki- ja liikuntaelinten kivut

- niska-hartiakipu
- rintarangan ja rintakehän alueen kivut
- alaselkäkipu
- nivelkivut
- tendiniitit, epikondyliitit, faskiitit ja bursiitit
- fibromyalgia

Pään alueen kivut

- infektiot
- tensionaalinen päänsärky
- migreeni
- purentaelinperäiset päänsäryt, erotusdiagnoosiikka, hoitoon ohjaus
- pään alueen neuralgiat, erotusdiagnoosiikka, hoitoon ohjaus

Iskeeminen kipu: akuutin kivun hoito, erotusdiagnoosiikka ja hoitoon ohjaus

Viskeraaliset kiputilat: syynmukaisen erotusdiagnoosiikan perusteet ja oireenmukaiset hoitomahdollisuudet

Urogenitaalialueen kiputilat: syynmukaisen erotusdiagnoosiikan perusteet ja oireenmukaiset hoitomahdollisuudet

Vyöruusukivun kliininen diagnoosiikka ja hoitomahdollisuudet perusterveydenhuollossa.

Polyneuropatian kliininen diagnoosiikka ja hoitomahdollisuudet perusterveydenhuollossa

Perifeeristen hermovammojen aiheuttamien kiputilojen kliininen erotusdiagnostiikka

Syöpäkivun hoidon toteuttaminen perusterveydenhuollossa.

Kuulustelussa vaadittava kirjallisuus

Katso yleiset vaatimukset

a) Kirjat (sovitaan tutorin kanssa)

b) Lehdet

Kaikille yhteiset lehdet

Yleislääketieteen alan lehdet (soveltuvien osin):

Family Practice

Scandinavian Journal of Primary Health Care

Koulutuksen vastuhenkilöt

Nils Kyrklund

Vantaan Lääkärikeskus Oy

KOULUTUSPAIKAT

Kipuklinikka
Meilahden sairaala
PL 340, 00029 HUS

Kipupoliklinikka, TYKS
20520 Turku

Kipupoliklinikka, OYS
90211 Oulu

Kipupoliklinikka, TAYS
33520 Tampere

Kipupoliklinikka, KYS
70210 Kuopio

Fysiatrian osasto, ORTON
00280 Helsinki

LOKIKIRJA JA TUTORI

Koulutettavan tulee pitää kirjaa (lokikirjaa) suorittamistaan kipupotilaiden tutkimisesta, toimenpiteistä ja annetuista hoidoista sekä osallistumisestaan koulutuskursseille ja kongresseihin. Näistä on oltava myös osallistumistodistus. Lokikirjaan ei saa merkitä sellaisia tietoja, joista potilaan henkilöllisyys voidaan tunnistaa. Kirjaan merkitään siis potilaan ikä, sukupuoli, diagnoosit, mutta ei nimeä eikä syntymäaikaa.

Erityispätevyystoimikunta määrää koulutettavalle tutorin, jolla on erikoislääkärin oikeudet samalla alalla kuin koulutettavalla ja jolla on kivunhoidon erityispätevyys. Toiseksi tutoriksi voidaan tarvittaessa myös määrätä alan dosentti tai professori, vaikka tällä ei olisikaan kivunhoidon erityispätevyyttä varsinkin silloin, kun koulutettavalla on korkeampi akateeminen arvo kuin varsinaisella tutorilla.

Tutorin kanssa koulutettava tekee teoreettisen koulutuksen ja käytännöllisen koulutuksen suunnitelman, jonka erityispätevyystoimikunta hyväksyy. Kaksivuotisen koulutussuunnitelman aikana tutorin ja koulutettavan on kuuden kuukauden välein yhdessä käytävä läpi koulutuksen sen astiset saavutukset ja toteutuminen. Tarvittavat pienet muutokset hyväksyy tutori, suuret käsitellään erityispätevyystoimikunnassa.

KUULUSTELU

Suomen Lääkäriliitto järjestää erityispätevyyskuulustelun neljä kertaa vuodessa Lääkäriliiton tiloissa Helsingissä ja myös Oulussa Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston tiloissa (<http://www.laakariliitto.fi/koulutus/erityispatevyydet/kuulustelut.html>). Tenttipäivämäärät ilmoittaa Ulla Anttila ulla.anttila@laakariliitto.fi ja tenttiin ilmoittaudutaan viimeistään kuukautta ennen. Suomen Hammaslääkäriliitto järjestää erityispätevyyskuulustelun kaksi kertaa vuodessa Helsingissä. Tenttipäivämäärät ilmoittaa Kirsti Rautauoma (kirsti.rautauoma@fimnet.fi) ja tenttiin ilmoittaudutaan viimeistään kuukautta ennen.

Kuulustelu muistuttaa erikoislääkäritenttiä ja koostuu yleensä kuudesta ns. ”essee”-kysymyksestä ja aikaa on kuusi tuntia. Tenttimaksu on maksettava ennen tenttiin menoa ja Suomen Lääkäriliiton myöntämästä pätevyystodistuksesta peritään 60 euron maksu.

Kysymykset ja ilmoittautuminen: Ulla Anttila
Suomen Lääkäriliitto
PL 49 (Mäkelänkatu 2 A)
00501 Helsinki
puh. (09) 3930 744
ulla.anttila@laakariliitto.fi
www.laakariliitto.fi

Hammaslääkärit: Kirsti Rautauoma
Suomen Hammaslääkäriliitto
Fabianinkatu 9 B
00130 Helsinki
puh. (09) 6220 2540
kirsti.rautauoma@fimnet.fi
www.hammaslaakariliitto.fi